

مبانی حمایت حقوق دیپلماتیک

و

کنسولگری در حقوق بین الملل

تألیف

جمال نظریان

۱۳۹۹

سرشناسه	:	نظریان، جلیل، ۱۳۵۴-
عنوان و نام پدیدآور	:	مبانی حمایت حقوق دیپلماتیک و کنسولگری در حقوق بین الملل / تألیف جلیل نظریان.
مشخصات نشر	:	تهران: تفکر آینده ساز، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری	:	۳۱۰ ص.
شابک	:	978-622-708127-5
وضعیت فهرست نویسی	:	فیپا
یادداشت	:	کتابنامه.
موضوع	:	حقوق دیپلماتیک و کنسولی
موضوع	:	Consular law
موضوع	:	حقوق بین الملل
موضوع	:	International law
رده بندی کنگره	:	۱۴۰۵
رده بندی دیویی	:	۳۵۳۴۱
شماره کتابشناسی ملی	:	۱۲۵ ۱۱

حقوق مادی و معنوی برای مؤلف و انتشارت محفوظ است و هر گونه کپی برداری پیگرد قانونی دارد

دفتر انتشارات: میدان انقلاب خیابان وحید نظری پلاک ۱۳۰ واحد ۴ ۰۲۱-۶۶۹۷۹۱۰۲ - ۰۲۱-۷۴۰۷۴۰۳	

عنوان کتاب

مبانی حمایت حقوق دیپلماتیک و کنسولگری در حقوق بین الملل

که مؤلف ..... جلیل نظریان
 که صفحه آرا .....
 که طراح جلد ..... تفکر آینده ساز
 که ناشر ..... تفکر آینده ساز
 که شمارگان ..... تفکر آینده ساز
 که نوبت چاپ ..... ۱۰۰۰ جلد
 که قیمت ..... اول، ۱۳۹۹
 ۴۶ هزار تومان

ISBN: 978-622-708127-5

فهرست مطالب

۱۵	..... مقدمه
۲۳	..... فصل اول: درآمدی بر مفاهیم حقوق کنسولگری و دیپلماتیک
۲۴	..... حقوق کنسولی
۲۵	..... ضرورت حقوق کنسولی
۲۵	..... سابقه دیپلماسی و حقوق دیپلماتیک
۲۹	..... مفهوم حقوق کنسولی
۲۹	..... چگونگی تشکیل پست کنسولی
۳۰	..... وظایف مأموران کنسولی
۳۱	..... مصونیت‌ها و مزایای کنسولی
۳۱	..... روابط کنسولی
۳۲	..... برقراری روابط کنسولی و آثار آن
۳۳	..... وظایف کنسولی و انواع آن
۳۵	..... اعضای پست کنسولی
۳۶	..... تعیین رئیس مأموریت کنسولی
۳۷	..... تقدم و تأخر بین روسای پست کنسولی
۳۷	..... تعریف دیپلماسی

۳۸	اشکال دیپلماسی در فضای بین الملل
۳۸	ویژگی های دیپلماسی از دوران باستان تا دهه ۱۹۹۰
۴۰	منابع حقوق دیپلماتیک
۴۱	ابزارها و روش های دیپلماسی
۴۱	مذاکره
۴۳	ابزار اقتصادی
۴۳	تبلیغات
۴۴	نماینده دیپلماتیک
۴۶	ارکان روابط دیپلماتیک
۴۷	رئیس دولت
۴۸	حق محافظت
۴۹	حق معافیت و مصونیت قضایی
۴۹	ماموران دیپلماتیک
۴۹	رئیس ماموریت
۵۰	سفیر و وزیر مختار
۵۰	کاردار یا شارژدافر
۵۱	اعضای دیپلماتیک
۵۲	وابسته یا اتشه
۵۲	کارمندان اداری و خدمه ماموریت دیپلماتیک
۵۳	تعیین اعضای ماموریت دیپلماتیک
۵۴	شباهت و تفاوت های دو نهاد دیپلماتیک و کنسولی
۵۵	شباهت های حقوق دیپلماتیک و حقوق کنسولی
۵۷	تفاوت های دو نهاد دیپلماتیک و کنسولی
۶۷	فصل دوم: حقوق دیپلماتیک و کنسولی در روابط بین المللی

۶۸	کنوانسیون‌های حقوق دیپلماتیک
۶۸	کنوانسیون وین درباره روابط دیپلماتیک (۱۹۶۱)
۶۹	کنوانسیون درباره مأموریت‌های ویژه (۱۹۶۹)
۶۹	کنوانسیون وین راجع به نمایندگی دولت‌ها در روابطشان با سازمان‌های بین‌المللی جهانی (۱۹۷۵)
۷۰	کنوانسیون راجع به جلوگیری و مجازات جرایم علیه اشخاص مورد حمایت بین‌المللی از جمله مأموران سیاسی (۱۹۷۳)
۷۱	طرح کنوانسیون راجع به وضعیت پیک دیپلماتیک و کیسه دیپلماتیک که همراه پیک دیپلماتیک نباشد (۱۹۸۹)
۷۱	کنوانسیون مونت‌های قضائی دولت‌ها و اموال آنها (۲۰۰۴)
۷۵	شرایط برقراری روابط دیپلماتیک و تأسیس نمایندگی دیپلماتیک
۷۶	دوطرف رابطه دیپلماتیک دولت‌ها
۷۶	شناسایی دولت
۷۷	توافق در برقراری روابط دیپلماتیک
۷۸	مفهوم و دلایل مصونیت‌های دیپلماتیک
۸۰	سیر تاریخی مصونیت‌های دیپلماتیک
۸۲	مبانی فلسفه وجودی نظری و حقوقی مصونیت‌های دیپلماتیک
۸۳	نظریه نمایندگی و تمثیل
۸۶	نظریه برون مرزی
۸۹	نظریه صلاح وظیفوی
۹۱	نظریه رفتار متقابل
۹۴	مزایای دیپلماتیک
۹۶	معافیت‌های مالیاتی
۹۹	مزایای گمرکی
۱۰۱	مصونیت‌ها و مزایا در کشور ثالث
۱۰۲	مصونیت و مزایای اعضاء اداری و مستخدمین جزء مأموریت‌های دیپلماتیک

۱۰۲.....	مصونیت‌ها و مزایای نمایندگان در کنفرانس‌ها سازمان‌های بین‌المللی
۱۰۵.....	مصونیت قضایی و مسئولیت مأموران دیپلماتیک
۱۰۶.....	افراد بهره‌مند از مصونیت‌ها
۱۰۷.....	چگونگی استفاده از مصونیت‌ها و مزایا
۱۰۹.....	قطع روابط دیپلماتیک
۱۱۰.....	علل قطع روابط دیپلماتیک
۱۱۱.....	مصونیت اماکن و زمانی قطع روابط دیپلماتیک
۱۱۲.....	مصونیت جزائی دیپلماتیک
۱۱۳.....	حقوق جزای بین‌الملل
۱۱۳.....	مقامات خارجی
۱۱۳.....	مبانی حقوقی قضیه
۱۱۷.....	دارندگان مصونیت سیاسی
۱۱۷.....	مأموریت دیپلماتیک
۱۱۸.....	کنسول‌ها
	امور کنسولی جنبه اداری دارند و حفظ منافع اتباع دولت در خارج و ادراک نمود امور مربوط به آنها را، که از وظایف اداری دولت است، شامل می‌گردد. (همان، ص ۱۰۶) مأموران کنسول در مصونیت برخوردارند:.....
۱۱۹.....	سایر مقامات بین‌المللی
۱۱۹.....	کشتی‌های خارجی
۱۱۹.....	کشتی‌های خارجی خصوصی
۱۲۰.....	کشتی‌های خارجی جنگی
۱۲۰.....	کشتی‌های خارجی غیرجنگی دولتی
۱۲۲.....	هواپیماهای خارجی
۱۲۳.....	نظامیان خارجی
۱۲۴.....	جرایم مرتبط با حقوق مدنی

۱۲۴.....	مصونیت‌ها و مزایای کنسولی
۱۲۶.....	مصونیت‌های کنسولی
۱۲۸.....	انواع مصونیت‌های کنسولی
۱۲۹.....	مزایای کنسولی
۱۲۹.....	مصونیت‌ها و مزایای کنسول‌های تبعه دولت پذیرنده
۱۳۱.....	انصراف از مصونیت‌ها و مزایا
۱۳۲.....	خاتمه مأموریت کنسولی
۱۳۵.....	تکلیف دولت پذیرنده در صورت خاتمه مأموریت کنسولی
۱۳۶.....	سایر مزایا و مصونیت‌های کنسولی درباره خانواده و خدمه
۱۳۸.....	بررسی فقهی حقوق دیپلمات و کنسولی
۱۳۸.....	نظریات فقها در باب صلاحیت سرزمینی
۱۳۸.....	پذیرش مطلق اصل «صلاحیت سرزمینی»
۱۳۸.....	نظریه ابویوسف
۱۳۹.....	نظریه جمهور فقهای اهل سنت
۱۳۹.....	نظریه شیعه
۱۴۰.....	پذیرش محدود اصل صلاحیت سرزمینی
۱۴۱.....	ارتکاب جرم در پایگاه نظامی واقع در دارالحرب
۱۴۲.....	فرار مجرم از دارالاسلام
۱۴۳.....	مصونیت دیپلماتیک در فقه اسلامی
۱۴۳.....	پذیرش نسبی
۱۴۳.....	عدم پذیرش
۱۴۵.....	ابزارهای دیپلماسی در اسلام
۱۴۷.....	مهم‌ترین ابزارهای دیپلماسی در اسلام
۱۴۷.....	ابزار سیاسی: مذاکره با سفیران و نمایندگان

۱۴۸	ابزار تبلیغاتی - فرهنگی
۱۵۰	ابزار حقوقی: انعقاد پیمان‌ها و قراردادهای
۱۵۱	ابزار اقتصادی دیپلماسی اسلام
۱۵۱	تالیف قلوب
۱۵۲	ابزار بشر دوستانه: عتق و فک رقبه
۱۵۴	ابزار نظامی: جنگ
۱۵۵	بررسی جایگاه عفو دیپلماتیک و کنسولی در حقوق ایران
۱۵۵	مقامات خارجی دارای مصونیت سیاسی
۱۵۷	مصونیت سفارت خانه‌ها و خاصه در ایران
۱۵۸	کشتی‌ها و هواپیماهای جنگی خارجی
۱۵۸	کشتی‌های جنگی و خارجی
۱۵۹	هواپیماهای جنگی خارجی
۱۵۹	استثنای وارد بر جنبه منفی اصل «صلاحیت سرزمینی»
۱۵۹	استثنای کلی
۱۵۹	اشغال خاک بیگانه توسط ارتش ایران
۱۶۱	فصل سوم: مبانی حمایت حقوق کنسولی و دیپلماتیک در حقوق بین‌الملل
۱۶۲	منابع حقوق بین‌الملل
۱۶۲	جایگاه عرف در حقوق بین‌الملل و حقوق اسلام
۱۶۲	عرف در حقوق بین‌الملل
۱۶۵	عرف در حقوق رم
۱۶۷	عرف در حقوق کشورهای گروه آنگلو ساکسون
۱۷۱	عرف و عادت در نظام حقوقی کامن لا
۱۷۴	جایگاه و اهمیت عرف (عرف در دانش حقوق)
۱۷۴	عرف و تاریخ حقوق

عرف در حقوق مدون و حقوق غیر مدون.....	۱۷۶
عرف در حقوق خصوصی و حقوق عمومی.....	۱۷۷
عرف در حقوق جزا.....	۱۷۷
عرف در حقوق تجارت.....	۱۷۸
عرف در حقوق داخلی و حقوق بین الملل.....	۱۷۸
عرف در فقه و حقوق اسلام.....	۱۷۹
عرف و امارا حقه.....	۱۸۰
کاربرد عرف در فقه و حقوق.....	۱۸۱
منابع حقوق دیپلمات در اسلام.....	۱۸۲
اجماع.....	۱۸۳
عقل یا قیاس.....	۱۸۳
نقش عرف در حقوق اسلام.....	۱۸۴
جایگاه انصاف در حقوق تجارت بین الملل.....	۱۸۴
انصاف در لغت و اصطلاح.....	۱۸۶
فرق اصل «انصاف» با «عدل و انصاف».....	۱۸۷
تاریخچه مختصری از اجرای اصل انصاف.....	۱۸۸
نقش انصاف در حقوق تجارت بین الملل.....	۱۹۱
نقش انصاف در حل و فصل اختلافات تجاری از طریق دیوان بین المللی دادگستری.....	۱۹۲
انصاف وسیله‌ای برای حل و فصل اختلافات تجاری از طریق داوری بین المللی.....	۱۹۳
انصاف به عنوان یک قاعده مکمل و عاملی برای صدور حکم جهان شمولی.....	۱۹۴
انصاف عاملی برای وحدت حقوق تجارت بین الملل.....	۱۹۵
نقش انصاف در مساعی جمیله در خصوص اختلافات تجاری.....	۱۹۶
انصاف به عنوان هدف حقوق تجارت بین الملل.....	۱۹۶
نقش انصاف در تعدیل وجه التزام در قراردادهای تجاری بین المللی.....	۱۹۶